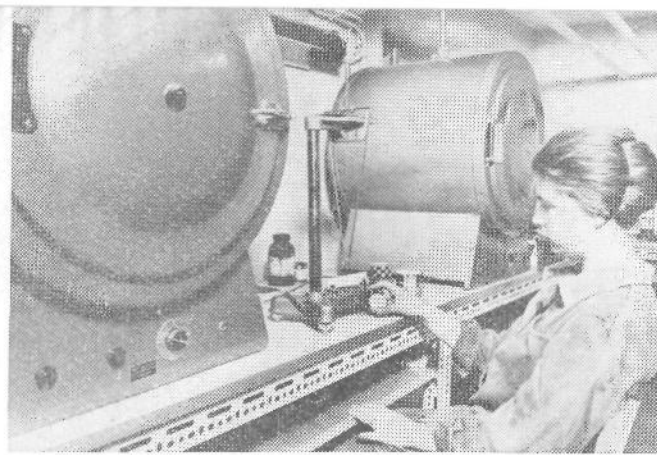

V OBCINI Ljubljana-Siška se je razvila živahna razprava o izvajanju osebnega dela z zasebnimi sredstvi, se pravi o stanju in perspektivi zasebne obrti. Ta razprava je v pravi luči pokazala, da je v zvezi z zasebno obrtjo veliko nejasnosti in vrsta anomalij, o katerih je bil že dalj časa govor, sedaj pa je napočil trenutek, ko je treba postaviti piko na i.

Izvršni odbor občinske konference SZDL je po temeljiti proučitvi problematike obrti organiziral dve javni tribuni: prvo v Dravljah, drugo v Šentvidu. Udeležba na njih in široka izmenjava mnenj sta pokazali kako aktualna je ta tema, saj je 15 odstotkov vseh zaposlenih v občini, to je več kot 3000 občanov vklju-

no oceniti, ali je potreba po večjem številu zaposlenih v posamezni obrti in v nekem času zahteva občanov in izpolnjevanje njegovih potreb, ali pa se skriva za večjim številom že manjša industrija, ki diši po »bogatenju«. Podobno je tudi s predlogom, da sme biti površina obrtne delavnice oziroma lokala največ 70 kvadratnih metrov. So namreč obrtne dejavnosti, ki potrebujejo velik prostor, druge samo tolikšnega, kakor je dolga in široka nekoliko večja kuhinja.

Iz teh ugotovitev šišenskih obrtnikov izhaja, da je napačno reševati ti dve vprašanji z administrativnimi predpisi, ker bi s tem lahko tudi zavrlji mehanizacijo in avtomatizacijo, skratka modernizacijo obrti, ki je danes v

Color, Medvode

vajencem potrebna končana osemletka.

Status dopolnilnega dela v obrti je tudi eno izmed dokaj kočljivih vprašanj. Udeleženci javnih tribun so bili mnenja, naj bi dopolnilno delo omejili na storitveno dejavnost, kakor tudi, da morata tisti, ki je že redno zaposlen v neki delovni organizaciji, pa zaprosi za dopolnilno obrt, dobiti soglasje svoje delovne organizacije. In še to: strožji naj bo kriterij pri izdajanju obrtnih dovoljenj. So namreč primeri, ko dobi obrtno dovoljenje nekdo, ki nima zadovoljive kvalifikacije. Tako se legalizira nekakovostno nujenje storitev oziroma možnost nekaterim, da pod več imeni (žena, sin, hči) opravljajo tako razširjeno obrt, ki je že bolj podobna industrijski dejavnosti.

Osnovno načelo davčne politike mora biti — podpirati razvoj obrtništva, zasebnega in družbenega. Vendar ne samo z izdajanjem zakonodaje, pač pa tudi z boljšo in številnejšo eksekutivo. Le tako se bodo preperečili izkoriščanje, špekulacija, čezmerno bogatenje na račun potrošnika in na račun tujege dela. Vendar mora biti davčna politika enotna za vse občine, vsaj v določeni regiji,

in ne, da je v sklopu treh ali petih sosednjih občin z enakimi karakteristikami do pet različnih davčnih vijakov.

Pojem samoupravljanja v obrtništvu tudi še ni razčiščen. Ko gre za dokončno odpravo mezdnih odnosov, je potrebno temeljito izoblikovati ne le pravice pri delitvi in organizaciji dela, temveč tudi odgovornost pri prevzemanju rizika pri delu in pri investicijah. Zato se mora uveljaviti načelo po ustreznem načinu nagrajevanja in stimuliranja zaposlenih delavcev — s pogodbo med delavcem in delodajalcem.

Vsekakor obe javni tribuni, v katerih je sodelovalo več kot dve sto obrtnikov, nista mogli iti mimo tega, da bi bilo treba nujno urediti socialno zavarovanje za obrtnike—zasebnike in izboljšati gnotni položaj ostarelih obrtnikov—upokojenecv.

Ta kratek zapis o mnenjih občanov, ki so angažirani v zasebni obrti na območju šišenske občine, je sicer pomankljiv, vendar dovolj zgovoren dokaz, da je tudi vprašanje osebnega dela z zasebnimi sredstvi konkretno obravnavanje problemov prek tvorine izmenjave mnenj. In to je bil namen obeh javnih tribun v Dravljah in Šentvidu.

Obrtniški način organizacije dela?

Vsa naša industrija se je razvila iz obrtniških delavnic. Tudi pri Avtomontaži ni bilo mogoče drugače. Vprašanje je le, kako hiter in uspešen je bil ta razvoj.

Nekoč (še na Kamniški cesti) so v Avtomontaži mojstri z dvema ali tremi delavci na obrtniški način izdelali mesečno največ do 8 avtobusnih karoserij. Leta 1962 so npr. izdelali tako le 95 takih karoserij, lani pa že 348 ali povprečno 29 na mesec.

Nobenega dvoma ni, da je do sedanjega povečanja fizičnega obsega proizvodnje v Avtomontaži prišlo le z načrtnim in odločnim preusmerjanjem prejšnjega mojstrskega sistema dela v sodobno industrijsko organizacijo dela, vendar se je obrtniški način dela v danih pogojih in možnostih še dolgo prepletal z industrijskim, dokler ni z normalnim prehodom izrazito prerasel v industrijskega.

Prepočasno uvajanje sodobne tehnike iz tehnologije?

Sprehod po podjetju in razgovor s člani delovnega kolektiva te kaj hitro prepričajo, da je neutemeljeno kakršno koli mnenje (ki se tu ali tam še pojavlja), da v Avtomontaži še zmeraj sloni delo na mojstrsko obrtniškem načinu, kakor tudi, da vodstvo in samoupravni organi tega kolektiva nimajo dovolj posluha in smisla za uvajanje sodobnih tehničnih in tehnoloških dosežkov.

Danes posvečajo v Avtomontaži prav posebno pozornost procesu modernizacije svoje proizvodnje, in sicer predvsem z znanstveno organizacijo dela ob uvajanju sodobne tehnike in tehnologije, s široko uporabo znanstvenoraziskovalnega dela v državi in z uporabo tujih izkušenj, toda vse le — do določene, pametne in realne meje, ki jo narekuje tržišče.

Proti ozki specializaciji?

Merilo za stopnjo specializacije proizvodnje so potrebe tržišča. Zaradi tega posvečajo raziskovanju tržišča še prav posebno pozornost.

Tu nastajajo pogoste dileme. Sedanje kapacitete Avtomontaže so za povprečno evropsko izkoriščanje prevelike. Ob tem upoštevajo tudi, da v SR Makedoniji vlagajo npr. prav sedaj kar 14 milijard S-din v nove zadevne kapacitete. Jasno je, da bo taka ponudba jugoslovanske proizvodnje karoserij visoko prerasla potrebe tržišča. Kaj stori?

Prav to vodi delovni kolektiv Avtomontaže k nujno potrebnim previdnostim pri uvajanju tehničnih in tehnoloških dosežkov v lastno proizvodnjo.

Pri premalo raziskanem tržišču, pri zelo nestalnem in hitro se menjajočem interesu in povpraševanju ter pri po-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Ob razpravi v obrtništvu

Za - toda ...

čnih v terciarne dejavnosti, in da dela v tej komuni okrog 600 zasebnih obrtnikov. Po drugi strani pa je vedno bolj prisotna potreba občanov po obrtniških storitvah. Zlasti je treba poudariti, da je bila javna obravnavna potrebna tudi zaradi ocene sedanjih izvajanj družbenoekonomskih odnosov in zaradi odstranjevanja idejnopolitičnih nejasnosti. Navajamo povzetke udeležencev javne tribune.

Izhodiščna točka razprav je bila ugotovitev, da v občini terciarne dejavnosti, posebno še obrtništvo, zaostaja za splošnim gospodarskim razvojem, za zahtevami standarda občanov, kakor tudi za potrebami splošne in osebne potrebe. Ker je osebno delo z zasebnimi sredstvi tudi del gospodarstva in s svojo funkcijo dopolnjuje industrijsko in kmetijsko proizvodnjo, ga je potrebno krepiti smotrno in precudarno. Upoštevati je treba načelo, da zasebna obrt ni tuja naši ureditvi, če je pravilno organizirana kot družbeno potrebna dejavnost. Zato pa je nujno uveljaviti takšne ukrepe in predpise, ki bi zasebni in hkrati tudi družbeni obrti omogočili enakopravno sodelovanje pri izvajanju gospodarske reforme, saj sta kooperanta industrije. Delno bi bilo moč pomagati razvoju obrtništva z doslednim izvajanjem sedanje zakonodaje in z njeno dopolnitvijo tako, kot to zahtevajo čas. specifičnost posameznih vej obrtništva, kakor tudi potrebe potrošnikov obrtnih storitev.

Pri tem bi bilo treba odpraviti limit zaposlenih v zasebni obrti. Ta naj bi bil enak za vse stroke, to je pet zaposlenih. So obrti, ki potrebujejo samo dva ali tri delavce vse leto, druge pa morda v določenem trenutku tudi 10 ali več sezonskih delavcev. Zato naj bi veljalo načelo, da je mogoče zaposliti neomejeno število oseb, toda davčni sistem bi moral real-

marsikaterem primeru že zelo zastarela.

Neposredno v zvezi z modernizacijo zasebne obrti se pojavlja potreba po združevanju obrtnikov v strokovno organizacijo, kjer bi se obrtniki dogovorili o skupnih naporih za okrepitev obrti, za njeno razširjeno reprodukcijo, za potegnitev ostre meje med proizvodno in storitveno obrtjo. S tem se poraja zahteva zasebnih obrtnikov po sedežu v občinski in republiški skupščini. Tako bi tudi zasebna obrt dobila pravno sigurnost in močno bi bila zmanjšana možnost mahinacij in pretiravanja, saj bi lastna strokovna organizacija trdneje usmerjala obrtništvo v tir izvajanja reforme.

Razen predloga o ustanovitvi združenja je bil dan tudi predlog o ureditvi načinov ter pogojev kreditiranja obrtništva, da bo bolj kakovostno in bodo njegove storitve cenejše. Nekateri predlagajo ustanovitev lastne hranilno-kreditne zadrage ali banke, če ne bo moč vprašanja kreditiranja rešiti v sklopu obstoječega bančnega sistema.

Ugotovljeno je, da je sedanji zakon o vajencih potreben temeljitih dopolnitev. Gre za ureditev odnosov med delovno organizacijo, šolo in vajencem; nadalje za realen sistem nagrajevanja po delu, za preciziranje odgovornosti vajenca do dela itd. Slišijo se tudi glasovi, da sedanji učni sistem vajenskih šol ni najboljši, ker daje premalo tistega strokovnega znanja, ki ga učenec potrebuje za izpopolnjevanje lastnega praktičnega znanja. Zato bi bilo prav, da bi pri sestavi učnih programov šol sodelovali razen prosvetnih delavcev tudi obrtniki in drugi gospodarski strokovnjaki, saj se mora učni program prilagoditi intencijam gospodarstva in obrtništva še posebej, ne pa obratno. Ob tem velja omeniti predlog, da bi s predpisom določili, za katere obrti ni

Skozi delovne kolektive

Avtomontaža, kje si, kam greš?

PRED KRATKIM sem bil na dveh javnih tribunah o osebnem delu na zasebnih sredstvih. Na obeh teh prireditvah me je presenetilo, ko sem med drugim v razpravi slišal, da ima Avtomontaža še vedno nekak mojstrsko obrtniški sistem dela itd. Zakaj?

Nekajkrat dnevno se vozim s trolejbusom po Celovški cesti mimo lepega poslopja z napisom AVTOMONTAŽA. Pogosto stoje pred njim na parkirnem prostoru dolge vrste ličnih, novih avtobusov ali drugih manjših vozil. Tu in tam sem se spomnil težav, ki jih je pred nekaj leti doživljal ta delovni kolektiv — v prisilni upravi. Končno sem se vprašal:

Kako kolektiv Avtomontaže prilagaja svojo sedanjo poslovno politiko in metode

njenega uresničevanja novim razmeram družbenega, gospodarskega in političnega življenja v obdobju reforme? Kje je na tej poti in kam gre?

Prevladala me je radovednost in stopil sem v podjetje.

Prvi vtis je bil — slab. Vrtar me je počasi premeril z očmi in prav tako počasi vprašal, kdo sem, kaj in koga bi rad. Nato je še počasneje vpisal vse to v neko knjigo, si počasi nadel službeno čepico, pristopil k meni in mi začel obširno razlagati, kod in kam naj grem.

Kmalu za tem so se vtisi hitro menjavali, saj sem pokukal sem in tje, govoril s tem in onim ter ... Preveč bi bilo, če bi vse to nadrobno opisoval. Naj zabeležim samo najpomembnejše izjave, mnenja in ugotovitve.